

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ



РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

матеріали VI Міжнародних
педагогічних читань пам'яті
професора Тамари Поніманської
та з нагоди 60-річчя кафедри
дошкільної педагогіки і психології
та спеціальної освіти

м.Рівне, 26-27 листопада 2025 року

УДК 373.2+376

А 40

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №12 від 30 жовтня 2025 року).*

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: Матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти, м. Рівне, 26-27 листопада, 2025 р. Рівне : Ю. Кукса, 2025. 216 с.

ISBN 978-617-8672-25-6

У виданні викладено матеріали учасників VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти», які відбулися у місті Рівне 26-27 листопада 2025 року.

УДК 373.2+376

ISBN 978-617-8672-25-6

© Колектив учасників конференції, 2025

ЗМІСТ

ДИЧКІВСЬКА Ілона ШІСТЬ ДЕСЯТИЛІТЬ СЛУЖІННЯ ДОШКІЛЛЮ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ	9
PROKOPIAK Anna ASDETECT – NOWOCZESNE NARZĘDZIE DO WCZESNEJ IDENTYFIKACJI SPEKTRUM AUTYZMU U DZIECI	12
KRĘCISZ-PLIS Elżbieta UCZEŃ Z ZESPOŁEM PANDAS – SPECYFICZNE POTRZEBY ROZWOJOWE I EDUKACYJNE ORAZ OBSZARY WSPARCIA	15
АБРАМЧУК Олена, ШОСТАК Ольга ЛОГОПЕДИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПРОСОДИЧНИХ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	16
БЕЗДІТНА Анна, ПЕРЕТЯГА Людмила РОЗВИТОК ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	19
БЄЛОВА Єлизавета, МАЛІНОВСЬКА Наталія ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС	21
БОНДАРЧУК Ірина, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ	23
БРИЖ Вікторія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ЗНАЧЕННЯ ІГОР-ДРАМАТИЗАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВИРАЗНОСТІ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ДИЗАРТРІЄЮ	25
БУГАЙЧУК Вікторія, МАЛІНОВСЬКА Наталія ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	29
БУТЕНКО Віта ЛОГІЧНІ БЛОКИ ДЬСЕНЕША: ПОЕТАПНЕ ВИКОРИСТАННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	31
ВАЛЬКО Яна, ГОРОПАХА Наталія СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ У ДІТЕЙ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ	33
ВЕЛИЧКО Іванна, ЮРЧУК Олексій ОЗДОРОВЧА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЧИННИК ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ ЗГПР	35
ВОЙТОВИЧ Оксана, ДИЧКІВСЬКА Ілона ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	36
ВОЛОС Тетяна, КОЛОСОВА Олена РОЛЬ КАЗКИ У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
ВОРОБЕЦЬ Богдана, ГОРОПАХА Наталія ПРИРОДНИЧІ ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ТА КОГНІТИВНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	43
ВОРОНОВА Анастасія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЛЬ БАТЬКІВ У ФОРМУВАННІ СЕНСОМОТОРНИХ НАВИЧОК ДИТИНИ ПІД ЧАС ДОМАШНЬОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ	44
ВРОЧИНСЬКА Людмила ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВЗАЄМОДІЇ ЗДО З	46

БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	
ГАЄВСЬКА Анастасія ПАЛЬЧИКОВА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	49
ГЕНДЕРА Діана, ШАДЮК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ТА ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗАЇКАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	51
ГОЛЬОНКО Ольга, ФЕДОРОВА Наталія ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	53
ГОНЧАРУК Ольга, НАЗАРЕЦЬ Людмила ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ САМООЦІНКИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	56
ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ УМІНЬ НАВЧАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ПЕДАГОГОМ ТА ОДНОЛІТКАМИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА	59
ГОРПІНИЧ Софія, КОЗЛЮК Ольга СПІВПРАЦЯ ЛОГОПЕДА ТА БАТЬКІВ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	61
ГУК Діана, КОСАРЕВА Галина МОЖЛИВОСТІ ЗАСОБІВ РИТМІЗАЦІЇ МОВЛЕННЯ В КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ВИРАЗНОСТІ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	64
ДЕМ'ЯНЧУК Олена, РУДЕНКО Наталія ФОРМУВАННЯ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОРФ-ПЕДАГОГІКИ	66
ДЕМИДЮК Руслана, ГОРОПАХА Наталія РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	68
ДОМАНЮК Оксана ТЕХНОЛОГІЇ ПОДОЛАННЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	69
ДУБИНА Кира, ЄСЬКОВА Тетяна РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В АПЛІКАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	71
ЄСЬКОВА Тетяна ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО КЕРІВНИЦТВА ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	74
ІВАЩЕНКО Людмила ПОТЕНЦІАЛ ПАЛИЧОК КЮЇЗЕНЕРА ДЛЯ НАОЧНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ АРИФМЕТИЧНИХ ЗАДАЧ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
КАЛИТЮК Світлана, РУДЕНКО Наталія ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	78
КАРАБАДЖАК Катерина, ЯНЦУР Любов ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ В РОБОТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	80
КИБУКЕВИЧ Поліна, БУТЕНКО Віта ВПЛИВ МЕТОДУ «СЕНСОРНОЇ СУПЕРЕЧНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ВАРІАТИВНОСТІ МИСЛЕННЯ	82
КЛИМЕНКО Інна, КОТ Надія КВЕСТ-ГРА ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФІЗКУЛЬТУРНИХ ЗАНЯТЬ В ПРИРОДНИХ УМОВАХ	84

КЛИМУК Вікторія, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ	86
КОВАЛЬЧУК Неоніла, НАЗАРЕЦЬ Людмила АКЦЕНТУАЦІЯ ХАРАКТЕРУ ЯК ПРОЯВ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	88
КОВЕНЬКО Людмила, КОЗЛЮК Ольга ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З РОЗВИТКУ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ІЗ ЗНМ	91
КОЖАРКО Ірина, РУДЕНКО Наталія ШЛЯХИ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ ТА СДУГ	92
КОЗЛЮК Ольга ГРА ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ТА СПЕЦІАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	94
КОЛОДА Ольга, КОЗЛЮК Ольга ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛАЛІЄЮ	96
КОСАРЄВА Галина ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ	98
КОТЮЖАНСЬКА Лілія, ПЕРЕТЯГА Людмила ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
КУЗЬМИЧ Галина, МАЛІНОВСЬКА Наталія ІГРОВІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ГРАФОМОТОРНИХ НАВИЧОК У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	103
КУПЧИК Богдана, МАЛІНОВСЬКА Наталія ВПЛИВ ОПОВІДАНЬ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО НА РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	105
КУШНІР Валентина ВПЛИВ ШКІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФОРМУВАННЯ ДВОМОВНОСТІ В ДІТЕЙ-МІГРАНТІВ	107
КУШНІР Маргарита, ГОРОПАХА Наталія ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ	112
ЛАНТУХ Сергій, ЗАГОРОДНЯ Людмила СТВОРЕННЯ СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДОШКІЛЬНИКІВ	114
ЛІСОВА Людмила ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОВЛЕННЯ ТА ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ: ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ РОЗВИТКУ	116
ЛОГОЩУК Ольга, ШАДЮК Ольга ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК САМООБСЛУГОВУВАННЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ	118
МАЙСТРОВИЧ Наталія, ШОСТАК Ольга ЗНАЧЕННЯ МУЗИКОТЕРАПІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ФФНМ	120
МАЛІНОВСЬКА Наталія ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПІДГОТОВЦІ ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	122
МАРКЕВИЧ Юлія, МАЛІНОВСЬКА Наталія РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	124

МАРЧУК Галина РОЛЬ ПЕДАГОГА-ДОШКІЛЬНИКА У ПОБУДОВІ ТВОРЧОГО, ДРУЖНЬОГО ДО ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	126
МЕЛЬНИК Дарина, РУДЕНКО Наталія ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ГРАМАТИЧНОГО ЛАДУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИСЛЕКСІЄЮ	128
МЕЛЬНИЦЬКА Вікторія, ЮРЧУК Олексій РУХЛИВА ГРА, ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	130
МЕСЬ Марія, РУДЕНКО Наталія УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФОНЕМАТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФФНМ	132
МОКРІЙ Богданна, КОСАРЄВА Галина НЕЙРОІГРИ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ДИСГРАФІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	134
НАГОРНА Діна, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	136
НАХОД Софія, КОЛУПАЄВА Алла ПРОЯВИ ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНОГО НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА МЕТОДИ ЙОГО КОРЕКЦІЇ	139
НОС Єлизавета ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ОСОБИСТОЇ ГІГІЄНИ У ДОШКІЛЬНИКІВ	142
ОСТАПЕНКО Марина, ЄСЬКОВА Тетяна ВИХОВАННЯ МИЛОСЕРДЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СПІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	144
ОТЧЕНАШ Анастасія, КОЗЛЮК Ольга КОНСТРУКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	146
ПАВЛЕНКО Наталія, ЄСЬКОВА Тетяна ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ РУК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	148
ПАВЛЮК Анастасія, КОЗЛЮК Ольга СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ	150
РОВІНСЬКА Юлія, КОСАРЄВА Галина ДИХАЛЬНА ГІМНАСТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ У ДІТЕЙ З ДИЗАРТРИЄЮ	152
РОМАНЕНКО Олена, ГОРОПАХА Наталія ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВІДКРИТОЮ РИНОЛАЛІЄЮ	154
СКАБАЛА Дар'я, ЮРЧУК Олексій ЛІКУВАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРА У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	156
СТЕБЛЮК Світлана РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	159
СТОЛЯРУК Інна, КОЛУПАЄВА Алла ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	162

СТУПНИЦЬКА Карина, ШАДЮК Ольга ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК БАЗОВОЇ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ	164
ТАБАЧУК Соломія, ГОРОПАХА Наталія КОМПЛЕКСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЛОГОРИТМІКИ ТА ПАЛЬЧИКОВИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ТА ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	166
ТИМОФІЄВА Марія, ДИЧКІВСЬКА Ілона ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ІЗ ДИСЛАЛІЄЮ	168
ТКАЧ Ірина, КОЗЛЮК Ольга ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ	171
ТОТОВИЦЬКА Ірина, ДИЧКІВСЬКА Ілона АРТ-ПЕДАГОГІКА ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ МОТОРНИХ ТА МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК В РАННЬОМУ ВІЦІ	173
ТРИУСОВА Олена, ОМЕЛЯНЕНКО Алла ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В ТРУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	176
УЛЮКАЄВА Ірина ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	178
УРУПА Дар'я, ПЕРЕТЯГА Людмила ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ	182
ФАСОЛЬКО Тетяна ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	184
ФРАНАСЮК Каріна, КОСАРЕВА Галина РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В КОРЕКЦІЇ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ДИЗАРТРІЄЮ	186
ХАЙ Діана, ЮРЧУК Олексій РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ КОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЗНР	189
ЦАРУК Ольга, КОЗЛЮК Ольга КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ВИМОВИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НЕЙРОГІМНАСТИКИ	191
ЦЬОСЬ Віта, КОСАРЕВА Оксана КІНЕЗІОЛОГІЧНІ ТЕХНІКИ ЯК ЗАСІБ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАЇКАННЯМ	193
ЧИШИЙ Анастасія, ШОСТАК Ольга РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНР	195
ЧУМА Мирослава, ГОРОПАХА Наталія ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ В УМОВАХ ЗДО	197
ЧУМАК Ірина, ГОРОПАХА Наталія ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ ПОЧУТТІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ З ОБРАЗНОЮ ІГРАШКОЮ	199
ЧУЧМАН Іванна, КОСАРЕВА Оксана РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	201
ШЕВЧУК Анна, КОЗЛЮК Ольга ВЗАЄМОДІЯ ЧЛЕНІВ КОМАНДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЯК ЗАПОРУКА	203

ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДІТЕЙ З ООП ШИЛАН Вікторія, РУДЕНКО Наталія ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІІ РІВНЕМ ЗНМ	205
ШОКРУТА Ольга, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ВПЛИВ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ НА САМООЦІНКУ ДИТИНИ	207
ШОСТАК Ольга АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	210
ЯЦЮК Анастасія, ДЖЕДЖЕРА Клавдія ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	212

ЗПР навчитися працювати в команді, приймати поразки та контролювати власні емоційні реакції.

Сучасний стан використання оздоровчої фізичної культури також визначається викликами дистанційного та змішаного навчання. Період пандемії COVID-19 показав необхідність нових форм організації фізичної активності, включно з онлайн-уроками та інтерактивними програмами, які можуть бути адаптовані для дітей із ЗПР.

Фізична реабілітація як складова оздоровчої культури займає важливе місце у сучасній практиці, оскільки комплекси вправ спрямовані на гармонізацію рухів, розвиток самоконтролю та корекцію психофізичних порушень, що дозволяє дітям із ЗПР поступово формувати навички саморегуляції та адаптації до навчального процесу.

Авторський колектив Програми «Віконечко» (Л.Прохоренко, Т.Сак, Г.Соколова [3]) підкреслюють важливість індивідуалізації фізичних навантажень та інтеграції оздоровчої фізичної культури у навчально-виховний процес. Індивідуальний підхід дозволяє враховувати особливості кожної дитини, її емоційний стан та рівень фізичного розвитку, що забезпечує ефективність корекційних заходів.

Таким чином, сучасний стан використання оздоровчої фізичної культури для психофізичного розвитку дітей із ЗПР характеризується комплексністю та багатофункціональністю. Вона виконує розвивальну, корекційну, оздоровчу та соціалізаційну функції, забезпечує формування мотивації до здорового способу життя, сприяє розвитку когнітивних процесів та емоційної стійкості. Завдяки інтеграції у систему освіти та інклюзивного виховання оздоровча фізична культура стає ключовим інструментом всебічного розвитку дітей із ЗПР та їхньої успішної інтеграції у суспільство.

Література:

1. Козинець О. Д., Хоменко І. М. Розвиток рухових здібностей у дітей із затримкою психічного розвитку засобами спортивних ігор. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/314/8641/18050-1?inline=1>

2. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко»/ за ред. Л.І. Прохоренко. 2018. 236 с.

3. Юрчук О., Юрчук О. Соціальна реабілітація дітей старшого дошкільного віку із психофізичними порушеннями засобами фізичної культури. *Іноватика у вихованні: зб. наук. пр.* Вип. 20; упоряд.: О.Б.Петренко. Рівне: РДГУ, 2024. С.168-169.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ У КОРЕКЦІЇ ЗВУКОВИМОВИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Оксана ВОЙТОВИЧ

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Особливості розвитку та навчання дитини з мовленнєвими порушеннями в сучасному суспільстві є досить актуальними. Розвиток дитини з порушеннями мовлення потребує корекції не лише звуковимови, а й усієї когнітивної сфери. Застосування арт-технологій створює сприятливі умови, «ситуації успіху» для розкриття можливостей дитини, забезпечує доброзичливий мікроклімат.

В своїй роботі фахівці, які працюють з порушеннями звуковимови у дітей досить часто застосовують засоби арт-технологій, зокрема в діагностиці та корекції. Досить незначна кількість методичних розробок, присвячені проблемі системного використання арт-технологій у розвитку та корекції звуковимови дошкільників. Отже, зазначена проблема обумовлює актуальність нашого дослідження.

Наукові праці з висвітленням арт-терапевтичних робіт з дітьми та підлітками представлені такими західними вченими, як В. Ловенфельд, Е. Кейн, Е. Крамер, М. Лібман, Д. Вудз, Р. Сільвер, Ш. Макніфф, Б. Мун. В нашій країні подібні дослідження здійснювались авторами: Є. Свистівська, З. Ленів, Т. Підлужна, О. Соловей, В. Литвиненко, Ю. Рібцун, Л. Гаврильченко, Г. Беденко, М. Поваляєва, О. Копитін, Б. Айзенберг, Л. Кузнєцова, Г. Чебанян та іншими [1].

Зокрема, застосуванням ефективних сучасних технологій і засобів арт-терапії у корекції заїкання займалася З. Ленів [2]. Використання засобів арт-терапії та їх корекційним впливом у роботі з подолання неадекватної самооцінки старших дошкільників вивчала Т. Підлужна. Особливість музикотерапії як важливого засобу корекції мовлення у дітей дошкільного віку висвітлено у працях О. Соловей. Використання пісочної терапії у роботі з дітьми з порушеннями мовлення та їх психотерапевтичні, корекційні, освітні, розвивальні можливості розглядала Ю. Рібцун. Проблему корекції фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення у дітей старшого дошкільного віку засобами артпедагогіки висвітлено в дослідженні В. Литвиненко.

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування й експериментальне підтвердження ефективності корекції звуковимови у старших дошкільників засобами арт-технологій. В результаті наших досліджень ми з'ясували, що 26 % дітей старших груп ЗДО №2 м. Рівного, на базі якого проходило дослідження, мали порушення мовлення. Вибірку для експериментального дослідження та апробації корекційної програми склали діти старшого дошкільного віку (5–6 років) із порушеннями мовлення (ЗНМ та дислалія).

Після корекції звуковимови у дітей старшого дошкільного віку із використанням засобів арт-терапії (казкотерапії та ізотерапії), ми отримали

динаміку результатів, що свідчили про ефективність запропонованої програми.

Зокрема, відсоток дітей, що мають низький рівень, значно зменшився (було 50-60%, стало від 0 до 16%, залежно від завдання). Дітей, які продемонстрували середній рівень стало більше (було близько 38%, стало 45%). Але варто відмітити, що діти, які мали середній рівень в констатувальному експерименті, в контрольному показали достатній та високий. З достатнім рівнем стало значно більше дітей – до 40% (було від 5,5-22%). А також з'явилися діти з високим рівнем, хоча і небагато – від 5,5% до 27%.

Реалізація програми передбачала поєднання різних арт-терапевтичних засобів (пальчикових фарб, олівців, гуаші, акварелі, гумок, іграшок, пластиліну глини, серії народних та авторських казок, музики), а також традиційних дидактичних (наочного роздаткового матеріалу, сюжетних картинок, ілюстрацій). Використання засобів арт-терапії полегшувало розуміння інструкцій та сприяло мовленню та прояву творчих здібностей.

Створення предметно-ігрового середовища (декорацій до казок) та зображувальна терапія (малювання дітьми героїв улюблених творів, ліплення їх з пластиліну, глини), драматизації (запам'ятовування тексту, необхідність його відтворити, емоційна взаємодія з однолітками) дозволило дітям почуватися природньо та проявляти фантазію у висловлюваннях.

Важливим для здійснення корекції мовлення є створення предметно-розвиваючого мовленнєвого середовища та педагогічних умов:

1. Потреба мовленнєвої комунікації, тобто мотиви. Наявність мотивації мовлення означає, що дитині хочеться поділитися своїми думками й почуттями, тобто в неї є внутрішнє спонукання.

2. Обізнаність дорослих, які оточують дитину щодо методів та прийомів, які сприяють розвитку мовлення. Педагогам необхідно бути в курсі нових методик, які описані в спеціальній літературі, обмінюватись досвідом, а також залучати батьків до освітнього та корекційного процесу.

3. Високий рівень мовленнєвої культури педагогів та батьків. Багатий словниковий запас, граматично правильна зв'язна мова є запорукою майбутнього успішного оволодіння мовленням дошкільником.

Підсумовуючи проведену роботи, можна відзначити, що арт-терапевтичні засоби сприяють ефективному розвитку мовлення старших дошкільників із порушеннями звуковимови.

Література:

1. Кравченко А. І. Арт-терапія у корекційно-логопедичній роботі серед дітей з порушеннями психофізичного розвитку: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Суми: 2011. 226 с.

2. Ленів З. Діагностика усного мовлення старших дошкільників засобами арт-терапії: Навчально-методичний посібник. К.: Спадщина, 2011. 64 с.

3. Петренко Г.В. Казкотерапія як метод соціально-психологічної роботи з дітьми з затримкою психічного розвитку (ЗПР). 2020. 55
URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/4532651>

РОЛЬ КАЗКИ У МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тетяна ВОЛОС

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Олена КОЛОСОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Вихід української освіти на якісно новий рівень визначив сучасні ідеали виховання які повинні стати основою відтворення духовно-морального потенціалу нації. Головна мета виховання, визначена в Концепції національного виховання, полягає у передачі молодому поколінню багатств духовної культури народу. Зважаючи на це, найважливішим завданням вітчизняної педагогіки є формування високоморальної особистості, зокрема виховання її моральних почуттів. Моральне виховання має ключове значення для розвитку суспільства, адже саме воно формує покоління громадян, здатних жити за принципами гуманності, справедливості та взаємоповаги.

Виховані з раннього віку моральні цінності стають основою відповідальної поведінки, цивілізованого спілкування та готовності брати участь у спільному розв'язанні суспільних проблем. Коли члени суспільства керуються моральними нормами, зменшується рівень агресії, конфліктності та соціальної напруги, а натомість зростає довіра між людьми, зміцнюється соціальна єдність і підвищується загальний рівень добробуту. Таким чином, моральне виховання є стратегічною інвестицією в майбутнє суспільства, що визначає його стійкість, гуманність та прогресивний розвиток.

Моральне виховання є важливою складовою частиною діючих програм освіти дошкільників. Проте педагоги відзначають наростання дитячої агресивності, жорстокості, емоційної глухоти, замкнутості на собі і власних інтересах. Тому одним із головних серед завдань морального виховання є пошук ефективних засобів, форм, методів та прийомів реалізації цього процесу.

Дошкільний вік – це сенситивний період для інтенсивного становлення моральних установок і почуттів, формування моральних цінностей, тому моральне виховання в цей період набуває особливої значимості.

Проблема морального виховання особистості розглядається вченими різнопланово: виховання моральної свідомості (В. Зибковець, І. Мар'єнко),

3. Піканова Н. В. Формування соціалізованості у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в умовах інклюзивної групи : дис. ... докт. філософ : 016. Київ, 2022. 272 с.

4. Пасічніченко А. В., Атаманчук Н. Емоційне неблагополуччя дитини дошкільного віку. *Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти* : зб. наук. пр. Полтава, 2016. Вип. 3. С. 194–200.

5. Артемова Л. В. Актуальні проблеми виховання дітей в поліетнічному дошкільному навчальному закладі. *Вісник психології і соціальної педагогіки. Збірник наук. праць*. Вип. 13. Київ, 2013. URL: [http://www.psyh.kiev.ua/Збірник наук. праць. - Випуск 13](http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_13)

Наукове видання

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти:
матеріали VI Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Тамари Поніманської та з нагоди 60-річчя кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти

Технічний редактор:
Ольга ШАДЮК

Відповідальна за випуск:
Ілона ДИЧКІВСЬКА

Підп. до др. 13.10.2025.
Формат 60 x 84 ¹/₁₆. Папір офсет. Друк цифр. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 11,6. Обл. вид. арк. 11,6. Тираж 300 прим.

Видавець Юрій Кукса
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 8301 від 9 травня 2025 р.
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444

Друк: VPM-ПОЛІГРАФ
вул. Фабрична, 8, м. Рівне, 33022;
097 42 66 444